

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

בעניין:

1. ר.פ. (קטין)
2. ל.פ. (קטינה)
3. ק.פ. קטינה)

הקטינים באמצעות אמם – אפוטרופא טבעית

התובעים

4. מ.פ.

באמצעות ב"כ עוה"ד שמחי ווכניס

נגד

ח.פ.

באמצעות ב"כ עוה"ד איילת מרקין

הנתבע

פסק דין

פתח דבר :

בני זוג חברי קיבוץ פלוני ולהם 3 ילדים משותפים מתגרשים על פי הסכם גירושין שערכו ואשר קיבל תוקף של פסק דין בבית המשפט לענייני משפחה. בהסכם הגירושין קובעים הצדדים, כי המשמורת ביחס לקטינים תהיה משותפת, וכי כל עוד הם חברי קיבוץ ולא חל שינוי במשטר הרכושי של הקיבוץ, ייזונו הילדים מתקציבי הקיבוץ המועברים להורים (בחלקים שווים). חולפות כשלוש שנים והאם מגישה תביעה למזונות הילדים, בהישען על הדין האישי הקובע חבות מוחלטת של האב בצרכים ההכרחיים של 2 מ-3 הילדים ועותרת לחייב הנתבע בתשלום מזונות ומדור כולל בסך 7,151 ש"ח בחודש.

במצב דברים זה רואה בית המשפט לנכון לדון במספר סוגיות בדרך אל ההכרעה:

- א. האם סכסוך בעניין מזונות של חברי קיבוץ מצריך התייחסות שיפוטית מיוחדת?
- ב. האם במסגרת התייחסות שיפוטית מיוחדת זו, יחול הדין האישי (העברי) וכיצד?
- ג. האם יש לדון בתביעה למזונות הילדים בהתעלם מהסכם הגירושין שנחתם בין ההורים?
- ד. האם במשטר הרכושי הנוכחי של הקיבוץ, מסופקים צרכי הילדים כבעבר, או שמא בשל תהליך ההפרטה, שוב אין משמעות לעובדת המגורים והחברות בקיבוץ?
- ה. האם הלכה למעשה, הוכח שינוי משמעותי בנסיבות, קרי הן במשטר הרכושי של הקיבוץ מחד גיסא והן בהשתכרות הצדדים מאידך גיסא?
- ו. האם משמורת משותפת בקיבוץ שונה מזו שמחוצה לו וכיצד הדבר משפיע על החיוב במזונות?

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 **א. הרקע העובדתי והדיוני הרלבנטי :**
- 2
- 3 **א.א. הצדדים :**
- 4 1. בפני תביעה לפסיקת מזונותיהם של שלושה קטינים שהוגשה בידי אמם כנגד אביהם. להלן
- 5 פרטי הילדים וגילאיהם :
- 6 פ.ר. תאריך לידה 20.01.96 בן 16 ועשרה חודשים.
- 7 פ.ל. תאריך לידה 12.02.2001 כיום בת 12 ותשעה חודשים.
- 8 פ.ק. תאריך לידה 11.01.2003 כיום בת 9 ועשרה חודשים(להלן יכוננו יחדיו: "הקטינים"
- 9 ולחוד כל אחד יכונה על פי שמו הפרטי).
- 10
- 11 2. אמם של הקטינים, הגב' מ.פ. (להלן: "האם") ואביהם, הוא הנתבע, מר ח.פ. (להלן: "האב")
- 12 נישאו זל"ז כדמו"י בשנת 1993 והתגרשו בשנת 2008. ההורים והילדים הינם יהודים.
- 13
- 14 3. לאחר גירושיהם זו מזה, נישאו שני הצדדים בשנית, כאשר לאב נולד בן נוסף מנישואיו
- 15 השניים.
- 16
- 17 **א.ב. הסכם הגירושין:**
- 18 4. עת התגרשו הצדדים ערכו הם הסכם ממון המסדיר גם ענייני המשמורת והמזונות של
- 19 הילדים. מדובר בהסכם אשר נערך על ידי עורך דין מטעם הקיבוץ ואשר אושר ביום
- 20 03.07.2008, בבית המשפט לענייני משפחה בטבריה על ידי כב' השופטת בוהדנה
- 21 (להלן: "ההסכם").
- 22
- 23 5. להלן התחייבויות והסכמות הצדדים בעניין משמורת הילדים, מהן עולה, כי הצדדים קבעו
- 24 הסדר של משמורת פיזית משותפת הכולל חלוקת זמן כמעט שוויונית ביניהם:
- 25
- 26 **"5.1. הילדים יהיו במשמורת משותפת של שני ההורים"**
- 27 **5.2. הסדר חלוקת הזמן של הילדים עם ההורים יהיה כלהלן :**
- 28 א. בימים ראשון ושני הילדים אצל האב ובימים שלישי ורביעי אצל
- 29 האם.
- 30 ב. בימי חמישי הילדים אצל ההורה שאיתו הם לא נמצאים באותו סוף
- 31 שבוע
- 32 ג. בסופי שבוע, מיום שישי בצהריים עד יום ראשון בבוקר, נמצאים
- 33 הילדים לסירוגין עם כל אחד מההורים" (ההדגשה שלי א.ז.)

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

6. להלן ההסכמות בסוגיית המזונות, המעידות על הסכמה לכך שלא יחול חיוב במזונות, כל עוד לא חל בקיבוץ שינוי מהותי בנושא חלוקת התקציב האישי, או ההפרטה. מכיוון ששני הצדדים והילדים נותרו להתגורר בקיבוץ, תובאנה רק ההוראות הרלבנטיות למצב דברים עובדתי זה:

6. מזונות:

6.1. כל עוד ההורים חברי הקיבוץ ומתגוררים בוכל עוד אין שינויים מהותיים בקיבוץ בנושא חלוקת התקציבים, לא יהיה חיוב במזונות ותקציב הילדים יתחלק בין ההורים בהתאם להחלטתם. במועד החתימה על הסכם זה מוסכם על ההורים כי תקציב הילדים יתחלק ביניהם שווה בשווה."

6.2. ככל שנדרשים ההורים כיום, ואו יידרשו בעתיד, להשתתף בהוצאות שונות בגין הילדים בתחומים שהופרטו ואין להם כסוי מספק בתקציב, כגון חוגים וטיפולים פסיכולוגיים, יתחלקו ההורים שווה בשווה בהוצאות אלו ויתנו הנחיה להנהלת החשבונות בקיבוץ לחייב את התקציב של כל אחד מהם במחצית ההוצאות.

6.3. כמו-כן, במידה ותהיינה הוצאות מיוחדות בגין הילדים, כגון מסיבת בר/בת מצווה, יתחלקו ההורים שווה בשווה בהוצאות.

שינויים בקיבוץ:

6.4. במקרה שיהיו שינויים מהותיים בקיבוץ בנושאי "הפרטה", עבודה, פרנסה ותקצוב שבעקבותיהם יפסיק הקיבוץ באופן מלא או חלקי לשאת בהוצאות הקיום של הילדים וההורים יחויבו לממן זאת מתקציבים, יקבעו ההורים בהסכמה הסדר מזונות וחלוקה בהוצאות הילדים בהתאם לנסיבות שיהיו באותה עת ובהתאם לאופי השינויים.

באין הסכמה בנוגע להסדר המזונות יעבירו הצדדים את המחלוקות למגשר מוסכם. רק אם באמצעות המגשר לא יצלחו הצדדים להגיע להסדר מזונות מוסכם, יכריע בדבר בית המשפט המוסמך" (ההדגשה שלי א.ז.)

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 **א.ג. דחיית תביעת האם למשמורת בלעדית:**
- 2 7. בד בבד עם תובענה דנן הוגשה תביעת משמורת בה עתרה האם לקבוע, כי המשמורת
- 3 הבלעדית של שלוש הילדים תהיה בידה. לענייני המשמורת בכלל ולהסדר המשמורת בתיק
- 4 זה בפרט, ישנה השלכה ישירה על החיוב במזונות. לפיכך, נדרש כעת בקצרה להליך המקביל
- 5 שהתנהל בסוגיה זו.
- 6
- 7 8. במסגרת תביעת המשמורת הוגשו 2 תסקירים מקיפים וממצים של העו"ס לסדרי דין,
- 8 האחד מיום 11/8/11 והשני מיום 28/02/12. בשני התסקירים, ההמלצה הייתה חד
- 9 משמעית: אין לעשות שינוי בהסדר המשמורת של הילדים. קרי, המשמורת תישאר
- 10 משותפת לשני ההורים.
- 11
- 12 9. האם לא השלימה עם המלצות התסקירים וביקשה לקיים חקירה של העו"ס לסדרי דין וכך
- 13 היה. אלא שבמסגרת עדותה של העו"ס לסדרי דין וככל שזו "נדחקה לפינה" על ידי שאלות
- 14 ב"כ האם, (שדרשה הכרעה דיכוטומית בסוגיית המשמורת), כך נראה היה, כי נטתה לקבוע
- 15 כי האב הוא זה שראוי להיות המשמורן הבלעדי ולא האם. מכיוון שמסקנתה זו נובעת בין
- 16 השאר מהתרשמותה מזמינות האב לילדים, ראוי להביא הדברים בלשון העו"ס לסדרי דין:

17

18 **"...התובעת מנחה קבוצות אחר הצהריים, ואני מבינה משיחה**

19 **שקיימתי עם ר.פ. שאז הילדים עם האבא. אם היה צורך להכריע אני**

20 **ממליצה לקבוע משמורת בלעדית אצל האב. גם העו"ס עינת אפשטיין,**

21 **מדובר באב שמשקיע והשקיע את נשמתו בילדים, הוא נוכח אכפתי**

22 **וזמין, כך היה גם בעבר כשהיו נשואים. אז אם את מדברת על מקום של**

23 **משמורת מבחינת הזמינות הנוכחות, האינטנסיביות והרצינות והנכונות**

24 **ללכת לטיפול ולהיות בקשר עם העו"ס, האב עשה מעל ומעבר, ואם היו**

25 **שואלים אותי הייתי מעבירה את המשמורת לאב"** (ראה עמוד 12 שורות

26 2-7 לפרוטוקול).

27

28 ועוד היא הוסיפה:

29

30 **"יש פה איזה שהוא תהליך שאם אנחנו רוצים שקט, ואני מאמינה שכרגע**

31 **האימא לא הולכת להרגעת העניין לטובת הילדים ושהיא לא מחוייבת**

32 **לטובת המשפחה והבריאות הנפשית של הילדים. הדיון הזה לא מאפשר**

33 **התדיינות הולכת וחוזרת ולא מסייעת לשקט ולבריאות נפשית. אם צריך**

34 **להכריע בנושא משמורת משותפת לא מתאימה, שיהיה ברור**

35 **שהאלטרנטיבה לא תהיה טובה יותר מבחינת התובעת אם אצטרך**

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 להכריע, והתובעת היא זו שמשפיעה על כך, הכל בידיה, היא לא עושה
2 זאת בכוונה, היא טיפוס לא יציב וסוער, לדוגמא ראיתי שינוי קיצוני
3 בהתייחסות כלפי מצידה" (שם בין השורות 12 – 18).
4
- 5 10. גם בהמשך שבה והעידה העו"ס לסדרי דין, כי עיקר העבודה של האם הינה בשעות אחר
6 הצהריים והערב – שעות שבהן הילדים שוהים עם האב (עמ' 13 שורה 11 לפרוטוקול).
7
- 8 11. העו"ס אף הבהירה במענה לשאלות בית המשפט, כי האב מקריב יותר עבור הילדים ויודע
9 להפריד טוב יותר בין הסכסוך לבין צרכי הילדים (עמ' 16 שורות 17-20).
10
- 11 12. מספר ימים לאחר דיון זה (בו יצאה התובעת מאולם הדיונים בסערת רגשות ולא שבה),
12 הודיעו הצדדים (ביום 3/7/12), כי הגיעו להסכמה שיש בה ליתר הכרעה שיפוטית ולפיה,
13 הילדים ימשיכו להישאר במשמורת משותפת של שני ההורים. הסכמות אלו קיבלו תוקף של
14 פסק דין.
15
- 16 **א.ד. הבקשה למזונות זמניים ועמדת הקיבוץ בדבר הפרטה ושינוי אורחות החיים:**
- 17 13. ביום 23.05.11, הוגשה בקשה למזונות זמניים מטעם האם כאשר בבסיס נימוקיה טענה, כי
18 הקיבוץ עבר הפרטה, כי הקטינים שוהים במשמורתה הבלעדית וכי במסגרת ההסכם נכנעה
19 היא לסחטנות הבלתי נלאית של האב ועשתה ויתורים מרחיקי לכת ולכן קם הצורך בחיובו
20 בתשלום לידיה של מזונות זמניים.
21
- 22 14. ביום 31.05.11 התקיים דיון בנוכחות הצדדים בעניין המזונות כאשר לכל צד טענות שונות
23 ביחס למזונות, להכנסותיו ולהסדר המשמורת.
24
- 25 15. בסיומו של דיון זה קבע בית המשפט, כי נוכח העובדה, כי הקיבוץ בו מתגוררים הצדדים
26 מצוי בתהליך של "הפרטה" ושעה שלא צורף התקנון העדכני של הקיבוץ, לא ניתן להחליט
27 בבקשה למזונות זמניים על כן הורה למנהלי הקהילה של קיבוץ פלוני להמציא לבית
28 המשפט התקנון העדכני של הקיבוץ.
29
- 30 16. ביום 29.06.11 ניתנה התייחסות מטעם נציגי הקיבוץ להליך ההפרטה וכך נכתב בהודעתם
31 לבית המשפט:
32 **לעניין המשטר הרכושי:** נאמר, כי למעשה לא חל שינוי וכי כל חבר קיבוץ חייב לדווח על
33 הכנסותיו שמקורן בעבודה או מכל מקור אחר, אלא שבשונה מהעבר החבר מקבל תקציב
34 הנגזר ממידת תרומתו הכלכלית לקיבוץ ולא על בסיס צרכים שוויוניים.

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 לעניין רשת הביטחון- התקן לרשת ביטחון עומד על סך 2,250 ₪ ליחיד במשפחה. כן יצוין
2 כי חבר העומד בתנאי הזכאות רשאי לפנות לקיבוץ ולקבל השלמה להכנסותיו עד לגובה
3 רשת הביטחון.
4
- 5 לעניין ההוצאות בו משתתף הקיבוץ- הקיבוץ מסבסד, חלק ניכר משירותי הליבה, כדוגמת
6 בריאות וחינוך. כן צוין, כי חברי הקיבוץ זכאים במידת הצורך לפנות לקרן לעזרה הדדית
7 בבקשה למתן סיוע במקרים חריגים. ברם לבסוף צוין, כי הקיבוץ לא אחראי להתחייבויות
8 פרטיות של חבר דוגמת מזונות.
9
- 10 לעניין מיסים והיטלים פורטו המיסים שמשלם כל תא משפחתי.
11
- 12 17. לאחר קבלת העדכון מנציגי הקיבוץ ומשהתברר כאמור לעיל, כי טרם אושר שינוי התקנון,
13 ניתנה החלטתי ביום 29.06.12 בה נרשם כדלהלן:
14
- 15 1" נוכח הודעת ב"כ הקיבוץ, הרי שטרם אושר שינוי התקנון של הקיבוץ
16 בידי רשם האגו"ש.
17 2. במצב דברים זה ושעה שטרם הוברר עניין משמורתם של הקטינים
18 ולאור טבלת התקציבים שצורפה בעמ' 126 להודעת הקיבוץ, מציע בית
19 המשפט לצדדים, כי הבקשות ההדדיות (סילוק על הסף ומזונות זמניים)
20 תימחקנה ללא צו להוצאות, כאשר לאחר קבלת תסקיר ואו אישור
21 התקנון בידי רשם האגו"ש, יהא ראשי כל צד בהתאמה לעתור מחדש
22 בבקשות דומות, מה גם שנקבע מועד לדיון בסמוך לאחר פגרת הקיץ
23 ובנסיבות, רשאי כל אחד מהצדדים לפנות לקרן לעזרה הדדית של
24 הקיבוץ.
25 3. הודעת ב"כ הצדדים המתייחסת להצעת בית המשפט תוגש תוך 14
26 ימים מהיום ובהתאם לה יימשך הטיפול בבקשות הביניים".
27
- 28 18. הצדדים קיבלו הצעת בית המשפט ולפיכך, בקשות הביניים נמחקו (ראו ההחלטה מיום
29 26/7/2011).
30
- 31 19. ביום 13.03.12 עתרה האם בשנית לפסיקת מזונות זמניים, הפעם עבור הבן ר.פ.בלבד וזאת
32 מן הטעם שהוא עבר לטענתה למשמורתה הבלעדית (קרי להתגורר רק בביתה). משלא
33 הוגשה תגובה לבקשה ומהיכרות בית המשפט עם הצדדים ופרטי התיק, קבעתי ביום
34 29.03.11 בהחלטה קצרה, כי האב יחויב במזונות זמניים בסך 500 ₪.
35

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

20. ביום 07.06.12 התקיים דיון מאוחד בתביעות המשמורת והמזונות ובמסגרתו העידה העו"ס לסדרי דין. בעניין המזונות, הציע ב"כ הנתבע לסיים הסכסוך בכך ששולחה ישלם לאססך של 1,000 ₪ עבור השלמת צרכי הקטינים (333 ₪ עבור כל קטין) וזאת בנוסף לתקציב הקיבוץ (ראה עמוד 16 שורות 22-17 לפרוטוקול). האם סירבה להצעה ובהתאם הוריתי על הגשת סיכומים וצירוף כל הראיות והמסמכים שבידי הצדדים. משאלה הוגשו, הגיעה שעת ההכרעה.
- 7
- 8 **ב. הפלוגתאות:**
- 9
21. עיון במכלול כתבי הטענות, לרבות בחינת והשוואת סיכומי הצדדים הביאוני לכלל דעה, כי המחלוקת העיקריות הצריכות הכרעה בתובענה זו הן אלו:
- 12
- 13 **ב.א. שאלת סיפוק צרכי הילדים לאחר הפרטת הקיבוץ:**
- 14
22. האם טוענת, כי דמי המזונות אשר נקבעו בהסכם אינו משקף את צורכי הקטינים בפועל וכי לאחר ההסכם חלו שינויים: הקיבוץ הופרט, הקטין ר.פ. עבר למשמורתה הבלעדית והתברר לה שקיימות הוצאות רבות מעבר לאלו שנכללו בהסדר נשוא ההסכם. כך פירטה האם את הצרכים של הילדים בכתב תביעתה:
- 19
- **עבור מזונות הקטין ר.פ.:** כלכלה-1,000 ₪; דמי חינוך-200 ₪; ביגוד והנעלה - 300 ₪ דמי כיס-200 ₪; בית ילדים – 100 ₪; נסיעות - 200 ₪; פלאפון-150 ₪ ובסה"כ: 2,150 ₪ בחודש.
  - **עבור הקטינה ל.פ.:** כלכלה-1,000 ₪; דמי חינוך-100 ₪; ביגוד והנעלה -400 ₪; דמי כיס-300 ₪; בית ילדים – 125 ₪; נסיעות 100 ₪ ובסך הכל 2,025 ₪ בחודש.
  - **עבור הקטינה ק.פ.:** כלכלה-1,000 ₪; דמי חינוך - 150 ₪; ביגוד והנעלה 300 ₪; דמי כיס-300 ₪; בית ילדים – 136 ₪; נסיעות 100 ₪ ובסך הכל 2,036 ₪ בחודש.
- 29
23. להוצאות אלו הוסיפה האם הוצאות שוטפות של שכר דירה, חשמל, ארנונה, גז, בזק, אינטרנט וכבלים בסך כולל של 1,880 ₪ וביקשה לחייב הנתבע ב-940 ₪ שהינם מחצית מדמי המדור והחזקתו.
- 33

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

24. בסיכומיה הוסיפה האם בהקשר זה, כי העובדה שהקטינים מתגוררים בקיבוץ אינה ממזערת את ההוצאות הקיומיות בסך 1,350 ₪ לכל הילד (ראה סעיף 12 לסיכומי התובעת).
מכל מקום, לדבריה הדין האישי מחייב את האב בחובה משפטית אבסולוטית לסיפוק צרכי הקטינות ל.פ. וק.פ. ועל כן, יש להשית עליו הרבה מעבר לקבוע בהסכם הגירושין.
25. בסיכומו של דבר טוענת ב"כ האם, כי העובדה שהצדדים גרים בקיבוץ אינה משנה דבר למעט אופן ביצוע התשלומים עבור הילדים. לדבריה, הקיבוץ גובה משני ההורים חלקים שווים של תשלומים והוצאות בגין הילדים והדבר עומד בסתירה לדין האישי שלפיו רק האב חב בסיפוק מזונות הילדים (סעיפים 49-50 לסיכומי האם).
26. האב מכחיש את סכומי המזונות הנטענים והנתבעים ממנו. בכל הנוגע לסיפוק צרכי הילדים, נטען לאורך כל הדרך על ידי ב"כ, כי רובם המכריע של הצרכים של הילדים מסופקים בידי הקיבוץ, באמצעות התקציבים של הצדדים ולפיכך, לא היה מקום להגיש התביעה (סעיף לסיכומי ב"כ האב).
27. האב הכחיש כי ישנן הוצאות מדור בקיבוץ ולדבריו, אין חיוב זולת חיוב בארנונה.
28. בכל הנוגע לצרכיו של הבן ר.פ., טען האב כי הוא מקבל תקציב אישי מהקיבוץ בו מסופקים כל צרכיו, כך שאין ולא היה מקום לחייבו במזונות בגינו (סעיף 5 לסיכומי ב"כ האב וראה נספח ב' שצורף לסיכומים).
29. כן פירטה ב"כ האב במסגרת טבלה המצוינת בסעיף 19 לסיכומיה חלוקת ואופן תשלום כל הוצאות הילדים כחלק מהתקציבים של ההורים. כן הוסבר בהמשך, כי בהוצאות אחרות, כגון החוגים, ההורים נושאים בחלקים שווים לאחר השתתפות הקיבוץ. לאור זאת, נטען כי אין מקום להשית חיוב על האב בגין מזונות הילדים.
30. יש לציין, כי במסגרת הדיון האחרון, הציע האם תשלום חודשי בסך של 1,000 ₪ לכיסוי צרכי הקטינים מעבר להוצאותיהם כאמור בתקציב הקיבוץ.
- ב.ב. סוגיית מצבם הכלכלי של הצדדים:**
31. בכל הנוגע למצבם הכלכלי של הצדדים טענה האם, כי האב משתכר הרבה מעבר להצהרותיו; לשיטתה, האב עובד בנוסף לעבודתו כרפתן, כמציל וגם כמנהל חברת רהיטים (ראה סעיף 21 לסיכומיה). האם העריכה את השתכרותו החודשית של האב בסך 9,000 ₪ (סעיף 22 לסיכומיה וכן סעיף 39 לכתב התביעה). לדבריה, עיון בדפי חשבון של חודשים

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 מסוימים מעלה, כי לאב ישנן הפקדות נוסף על תקציב הקיבוץ בסכומים שונים (ראו
2 סעיפים 26-29 לסיכומי האם וכן טענותיה בעמ' 2 שורות 6-1 לפרוטוקול מיום 31/05/11).
3 האם טענה כי האב רכש רכב מסוג סקודה רומסטר חדשה. כן נטען, כי האב חי ברמת חיים
4 גבוהה (הגם שבאותה נשימה הוא גם תואר כמי שחי בסגפנות והשווה בין סעיף 19 לבין
5 סעיפים 30-35 לסיכומי האם).
6
- 7 32. לעניין הכנסתה שלה, ציינה האם, כי היא עובדת כמנחת קבוצות ל*** וכי עבודתה איננה
8 יציבה ומקנה לה הכנסה של 1,500 ₪ בחודש בממוצע (סעיף 41 לכתב התביעה). במסגרת
9 הסיכומים, נמנעה האם מלפרט השתכרותה הנוכחית וטענה, כי בכל הנוגע לחיוב האב
10 במזונות הילדים ק.פ. ול.פ., אין להשתכרותה רלבנטיות לאור חובתו המוחלטת לספק
11 צרכיהן (ראו: סעיף 36 לסיכומי האם).
12
- 13 33. האב מכחיש טענות האם לעניין השתכרותו וב"כ מסרה הסברים באשר להפקדות שונות
14 שמצאו ביטוי בתקציב. הוא ממשיך לטעון, כי הוא עובד כרפתן וכמציל בחודשי הקיץ
15 (כאשר עבודה כמציל הינה במקום עבודה ברפת ולא בנוסף לה). לדבריו, משכורתו עומדת
16 בממוצע על סך 5,500 ₪ (ראה סעיף 12 לסיכומיו). האב טוען עוד, כי מצבה הכלכלי של
17 האם טוב בהרבה ממצבו שלו; לדבריו, משתכרת היא לכל הפחות 12,000 ₪ בחודש ברוטו
18 ו-9,220 ₪ נטו (ראה סעיף 9 לסיכומיו). כן נטען, כי היא רכשה עם בן זוגה רכב חדיש מסוג
19 טויוטה קורולה מודל 2011 ומתנהלת ברמת חיים גבוהה הכוללת בזבוזים שונים המעידים
20 על יכולת כלכלית גבוהה.
21
- 22 **ג.ג. שאלת השפעת משמורת משותפת על החיוב במזונות:**
- 23 34. בניגוד לנטען ולמבוקש בכתב התביעה (שם עניין השפעת משמורת משותפת לא נלקחה
24 בחשבון במסגרת דרישת המזונות) הרי שהחל משיבת קדם המשפט ואילך, טענה ב"כ האם,
25 כי בשל העובדה שקיים הסדר של משמורת משותפת יש להפחית מהחיוב הרגיל של האב
26 במזונות ילדים 25% (ראו: סעיפים 45-47, 51 לסיכומי ב"כ האם).
27
- 28 35. האב טען, כי הקטינים נמצאים אצלו מחצית מן הזמן ואף למעלה מכך (ראה סעיף 5
29 לכתב הגנתו). לשיטתו, ישנם מקרים שבהם יש להפחית מהחיוב הרגיל במזונות יותר מאשר
30 25% לרבות במקרים שנפסקו על ידי בית משפט זה. עוד נטען, כי בנסיבות המיוחדות של
31 המקרה ובשעה שמדובר בקיבוץ וכאשר הבן ר.פ. מקבל תקציב אישי, יש לייחס משמעות
32 ניכרת לעובדה שהאב מספק בעצמו צרכי הילדים במסגרת הסדר המשמורת המשותפת
33 (ראה סעיף 51 לכתב הגנתו, סעיפים 26 ו-51 לסיכומיו). האב טוען, כי יש להידרש לחיוב

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 שוויוני במזונות הילדים תוך התחשבות במכלול הכנסות הצדדים ובהסדרי השהייה שלהם
2 אצל כל אחד מהם.
3
- 4 **ג. הצורך בהכרעה שיפוטית שונה בסכסוכי מזונות של ילדים בין חברי קיבוץ :**
5 36. לטעמי, הטיפול השיפוטי בבירור סכסוכי מזונות של חברי קיבוץ שונה מזה של כאלה
6 שאינם חברי קיבוץ. ניתן לעיין בחלק מהמקרים שנדונו בפסיקה כדי להיווכח שאכן מדובר
7 בחריג בנוף השיפוטי. כך למשל, מעיון בספרם של גריידי ושלם, **מזונות ילדים - הלכה**
8 **למעשה**, עולה, כי כאשר הילד מצוי במשמורת מי מהוריו בקיבוץ, כלל לא מתעוררת בעיה
9 של חיוב במזונותיו. כך נכתב בפרק 3 באשר למהות החיוב של אב חבר קיבוץ:
10
11 *"בעיית מזונותיו של קטין הנולד לאב חבר קיבוץ עשויה להתעורר כאשר*
12 *הבן נמצא במשמורת אימו שאיננה במסגרת הקיבוץ.*
13 *כאשר הקיבוץ לא מספק את מזונות הקטין בשל העובדה שהקטין*
14 *מתגורר מחוץ לקיבוץ, נותר הקטין מול חבותו של האב למזונותיו, כאשר*
15 *מאידך גיסא, אין בידי האב את המשאבים לשלם למזונותיו לנוכח*
16 *ההסדר שכל הכנסותיו של האב זורמות לקופת הקיבוץ, והקיבוץ מפריש*
17 *תקציב למשפחת החבר החיה עמו בקיבוץ." (ראה עמוד 95).*
18
- 19 לעניין חובת מזונות של קיבוץ-כלפי בן חבר קיבוץ נכתב בספרם של המלומדים לעיל, בעמ'
20 196):
21 *"אם קיימת חובת מזונות על הקיבוץ כלפי ילדו הקטין של חבר קיבוץ,*
22 *הרי שהיא מיוסדת על יחסים חוזיים שמקורם בתקנון הקיבוץ, או*
23 *בהתאם להסדרים שקיימים בין הקיבוץ לבין חבריו. הווה אומר, אם*
24 *בתקנון הקיבוץ תקבע חובת מזונות לילד קטין של אב חבר קיבוץ, הרי*
25 *שחובת המזונות של הקיבוץ כלפי האב תנבע מכוח החובה החוזית*
26 *שבהסכם שבין הפרט- החבר, לבין האגודה השיתופית".*
27
- 28 37. בישראל ישנם כיום 270 קיבוצים. לא כולם בעלי משטר רכושי זהה. קיימים עדיין קיבוצים
29 סוציאליסטיים לחלוטין (מעטים), שבהם מתקיים שוויון בין החברים וקיימים קיבוצים
30 מופרטים שבהם ישנו פער של הכנסות בין החברים. אך דומני כי לא אשגה, אם אומר
31 שקיימת מידה גבוהה יחסית של סולידריות, ערבות הדדית ואחריות קולקטיבית **בכל**
32 **הקיבוצים לצרכיו הבסיסיים של הפרט**. בסופו של יום, הקיבוץ, כל קיבוץ, הינו ארגון
33 קהילתי המבוסס על סולידריות, ערבות הדדית ושוויון. הוא שונה מעיר, עיירה או מושב,
34 במובן זה שהוא מחויב לסיפוק צרכים שונים לחבריו.

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

1 נציגי התנועות הקיבוציות נוהגים לומר, כי גם בקיבוץ המופרט ביותר, נמצא תמיכה
2 ולכידות חברתית גבוהה יותר מאשר זו שביישובים עירוניים ואני סבור שיש באמירה זו
3 ממש (ראה ועידת התנועה הקיבוצית מיום 12/1/2012 וראיונות שניתנו בכלי התקשורת
4 בעקבותיה: http://www.kibbutz.org.il/tnua/moatza/120115_arutz1_maoz.pdf
5 וכן ראו: רוזנר. מ. ש. גץ, **הקיבוץ בעידן של שינויים** (הוצאת הקיבוץ המאוחד (2006)).
6 כך נאמר בהקשר זה באחד מפסקי הדין של בית המשפט העליון ביחס לאגודות שיתופיות
7 שהקיבוץ הוא הסולידרי ביותר מביניהם:

8
9 *"הרובד הרעיוני הבסיסי הניצב בתשתית קיומה ותכליותיה של*
10 *האגודה השיתופית, המתאפיין באיגוד בין בני אדם לחיי שיתוף תוך*
11 *שוויון בזכויות ובטובות הנאה על בסיס קשר אישי ועזרה הדדית,*
12 *מהווה מקור פרשני להבנת מערכת הזכויות והחובות ההדדיות שלהם*
13 *במישור המשפטי, הכלכלי, החברתי והמוסרי כאחד"* (רע"א 3680/00
14 **גמליאלי נ' מגשימים כפר שיתופי להתיישבות חקלאית בע"מ,**
15 **פ"ד נז(6) 605, 622-620 (2003)).**

16
17 38. במבנים הקיבוציים הקלאסיים, לפרט אין כל קניין. כל אחד תורם כפי יכולתו ומקבל כפי
18 צרכיו. אין הבדלי מעמדות ואין אפשרות לרכוש הון ונכסים. בקיבוצים המופרטים, חלו
19 שינויים משמעותיים במובן זה שהאחריות לפרנסת הפרט עברה לפתחו ואינה מוטלת
20 לפתחו של הקיבוץ, אם כי נעשה ניסיון למנוע הבדלי מעמדות בין חברי הקיבוץ בשל
21 השתכרות דיפרנציאלית (ראה א. ובר, **הקיבוץ החדש**, הוצאת כתר (1992); אבי לפידות,
22 **לביאה אפלבום ומירה יהודאי "הקיבוץ בסביבת משתנה – בין הישרדות לשמירת ערכים"**
23 **אופקים בגאוגרפיה 66 בעמ' 7, 12 (2006); ועוד עיין באתר האינטרנט של**
24 **הקיבוצים: (http://www.kibbutz.org.il).**
25 ראוי לציין עוד בהקשר זה, כי ביום 20/12/2005 תוקנו תקנות האגודות השיתופיות (סוגי
26 אגודות) (תיקון תשס"ו, פורסם בק"ת 6445, בעמ' 188) בהתאם להמלצות הוועדה
27 הציבורית. על פי סעיף 2 לתיקון:
28

29 **"בתקנה 2 לתקנות העיקריות – (1) במקום פסקה (5) יבוא:**

30 **(א) קיבוץ שיתופי - אגודה להתיישבות שהיא יישוב נפרד, המאורגנת**
31 **על יסודות של בעלות הכלל בקנין, של עבודה עצמית ושל שוויון ושיתוף**
32 **בייצור, בצריכה ובחינוך.**

33 **(ב) "קיבוץ מתחדש" - אגודה להתיישבות שהיא יישוב נפרד, המאורגנת**
34 **על יסודות של שיתוף הכלל בקנין, של עבודה עצמית ושל שוויון ושיתוף**

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 בייצור, בצריכה ובחינוך, המקיימת ערבות הדדית בעבור חבריה,
2 בהתאם לתקנות האגודות השיתופיות (ערבות הדדית בקיבוץ מתחדש),
3 התשס"ו-2005, ואשר בתקנונה קיימת הוראה באחד או יותר מהעניינים
4 האלה:
5 (1) חלוקת תקציבים לחבריה בהתאם למידת תרומתם, לתפקידיהם או
6 לוותקם בקיבוץ;
7 (2) שיוך דירות בהתאם לתקנות האגודות השיתופיות (שיוך דירות
8 בקיבוץ מתחדש), התשס"ו-2005;
9 (3) שיוך אמצעי הייצור לחבריה, למעט קרקע, מים ומכסות ייצור, ובלבד
10 שהשליטה באמצעי הייצור לא תועבר לידי החברים, וקיימות הוראות
11 בתקנון בדבר הגבלת הסחירות באמצעי הייצור, באופן שהשליטה בהם
12 לא תעבור לידי החברים, הכל בהתאם לתקנות האגודות השיתופיות
13 (שיוך אמצעי ייצור בקיבוץ מתחדש), התשס"ו-2005"
14
15 39. כך או אחרת, בקיבוץ, ההשתכרות של הפרט אינה נשמרת במלואה, כמות שהיא בידי חבר
16 הקיבוץ. הוא מפקיד המשכורת לקיבוץ וזה מעניק לו תקציב המבוסס על השתכרותו בניכוי
17 מסי קהילה והיטלים אחרים. בקיבוץ המתחדש, כפי זה שבפני, אמנם מורחבת מאוד
18 האחריות שמוטלת על חבר הקיבוץ לפרנסתו ולפרנסת משפחתו. ברם עדיין ניתן לומר, כי
19 נשמר העיקרון של הבטחת תקציב הוגן לכל בית בקיבוץ על פי גודלו ועיקרון העזרה
20 ההדדית (ראה סעיף 2 ליבת תפיסת השינוי המוצע בחוברת "מודל קיבוץ פלוני").
21
22 40. על דברים אלה חשוב להוסיף, כי בכל הקיבוצים, גם באלה המופרטים לחלוטין, השירותים
23 שניתנים לחברים זולים באופן משמעותי ביותר לעומת אלו שניתנים ביישובים העירוניים
24 (ראה בענייננו כיצד אין עלויות בגין שכר דירה, עלות הארנונה והמים נמוכה משמעותית,
25 המזון בחדר האוכל זול מכל מזללה אחרת בעיר, הכביסה נעשית במכבסה בתשלום סמלי,
26 שימוש ברכב ב-80 אג' לק"מ וכיו"ב).
27
28 41. במצב דברים זה, היענות לדרישת התובעת בתיק שלפניי, ובחינת נסיבות המקרה על פי
29 "הדין האישי היבש", עלולה להסב נזק לאב (וכפועל יוצא לילדים) ו/או להביא לעיוותים
30 ולתוצאות קשות שקשה להשלים עימהן. מתעורר איפוא, לטעמי, צורך בהתייחסות
31 שיפוטית מיוחדת בכל הנוגע לפסיקת מזונות קטינים של חברי קיבוץ שחל עליהם הדין
32 האישי. **עולה השאלה, כיצד יש לעשות כן?**
33
34
35

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 42. כידוע, החוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), התשי"ט–1959 קובע, כי מי שיש לו דין אישי,
2 יחוב במזונות ילדיו על פי דינו האישי (סעיף 3(א) לחוק).
3
- 4 43. בכל המקרים של הורים המשתייכים לאחת הדתות המונוטאיסטיות (יהודים, מוסלמים
5 ונוצרים), הדין האישי הינו דין קדום בין מאות אלפי שנים והוא נוצר עת דפוס החיים
6 במשפחה היה דפוס פטריאכרלי מובהק.
7
- 8 44. כפועל יוצא, כאשר מדובר בסכסוך בעניין מזונות של בעלי דין המשתייכים לאחת הדתות
9 המונוטאיסטיות, הכלל הוא, כי החיוב לסיפוק צרכי הילדים הקטינים (ולעיתים גם בגירים)
10 הינו לפתחו של האב, בעוד שהחריג (והא מצומצם ביותר) הוא שהאם תחוב (לעניין החלת
11 חיוב משפטי רק על האב במשפט העברי ראו: דברי המגיד, משנה, רמב"ם, אישות, כא, יט
12 שאוזכרו בתמ"ש (בי"ש) 14303/05 ב.ר. נ' ב.י. (פורסם בפדאור, 18/04/2007) וכן ראו: ע"א
13 591/81 פורטוגז נ' פורטוגז, פ"ד לו (3) 449, 461 (1982); תמ"ש (י-ם) 2480/04 ב.ס. נ' נ.מ.
14 (פורסם בפדאור, 8/6/2006); לעניין חיוב אב מוסלמי ראו: סעיפים 395-399 לקובץ החוקים
15 השרעיים לגבי המעמד האישי וכן פסק דיני בתמ"ש (טב') 16411-08-10 פלונית נ' פלוני
16 (פורסם בפדאור, 31/10/2010); לעניין חיוב אב נוצרי ראו למשל: סעיף 164(1) לחוק המעמד
17 האישי לנוצרים לטיניים, מאת אלברטו גורי, הפטריאך הלטיני בירושלים וכן תמ"ש (ת"א)
18 67230/98 ק.מ. נ' ק.ג., (פורסם בפדאור, 27/11/2003).
19
- 20 45. בתי המשפט על ערכאותיהם השונות נתקלו תדיר בקושי ליישם דינים אישיים נוקשים
21 אלה, בייחוד במקרים בהם השתכרות ההורים דומה ולא כל שכן, במקרים בהם השתכרות
22 האם גבוהה יותר.
23
- 24 46. היו מי שניסו לקבוע, כי יש להחיל דין טריטוריאלי אחיד (קרי את עיקרון החבות השוויונית
25 על פי הכנסה פנויה שבחוק לתיקון דיני משפחה (מזונות)) לכל בני הדתות (פסקי הדין של
26 כב' השופט גרניט בתמ"ש (ת"א) 24650/02 ד"ע נ' א"ע (פורסם בפדאור, 23/2/2004));
27 תמ"ש (ת"א) 103310/00 ש"מ נ' ש"א (פורסם בפדאור, 1/6/2003); תמ"ש (ת"א) 86791/97
28 נ"י נ' נ"א, פ"מ משפחה, תשס"א 721; תמ"ש (ת"א) 18301/03 ס' נ' ס' (לא פורסם);
29 תמ"ש 28770/01 ס"ש נ' ס"א(לא פורסם), תמ"ש (ת"א) 054180/02 ר. צ"כ נ' נ"כ(פורסם
30 בפדאור, 10/10/2004).
31
32
33

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

47. ברם, גישה זו נדחתה על ידי ערכאת הערעור שקבעה, כי אפילו שופט בית-המשפט לענייני משפחה איננו בן חורין "להוציא מקרא מפשרות" ולפרש את סעיף 3(א) לחוק המזונות לעיל פרשנות שאיננה עולה בקנה אחד עם הוראותיו הברורות של החוק. נקבע אמנם כי ייתכן, שסעיף 3(א) אינו תואם את "כוונת המחוקק", אולם בידוע הוא, כי תיקון החוק איננו מסור בידי בית-המשפט (ע"מ (ת"א) 1150/03 י' נ' א' נ' (פורסם בפדאור, 19/01/2004)).
48. שופטים אחרים ביקשו להגיע לפתרונות אחרים על ידי פרשנות יצירתית של הדין האישי: כך, כב' השופט גייפמן וכב' השופטת ח. בן עמי ביקשו לפנות לדיני היושר של המשפט העברי (תוך אימוץ גישת פרופ' רוזן צבי ז"ל) כאשר התוצאה המתקבלת מיישום דיני המזונות נחזית להראות כקשה וראה: תמ"ש (ת"א) 82010/96 יונתן סער (קטין) נ' יפתח חפר (פורסם בתקדין); תמ"ש (ת"א) 24470/95 פלונית ואח' נ' אלמוני (פורסם בפדאור, 5/1/1998); תמ"ש (ת"א) 13990/96 פלונית נ' אלמוני, (פורסם בפדאור, 24/6/1996); ע"מ 367/02 (י-ם), פלוני נ' אלמונית ואח' (פורסם בפדאור, 22/5/2003).
- אפשרות אחרת שהציע השופט גייפמן באותם פסקי דין הייתה צמצום למינימום את מעגל החיוב בצרכים הכרחיים מכוח עיקרון השוויון.
- ואילו כב' השופט ויצמן (תוך אימוץ גישת פרופ' ד. פרימר) ביקש לקבוע, כי באותם מקרים חריגים שבהם הטלת מלוא הנטל על האב תביא לתוצאה קשה ולא הוגנת ראוי לעשות שימוש באמצעות הכלל ההלכתי "קים ליי" בגישה הרואה את תקנת הרבנות הראשית המרחיבה חיוב מוחלט במזונות מגיל 6 עד גיל 15, כתקנה המבוססת על דיני הצדקה (תמ"ש (כ"ס) 28050/04 א.ג. (קטינה) ואח' נ' א.מ. (פורסם בפדאור, 20/3/2006)).
- גם כב' השופט גרינברגר קבע אף הוא, כי ערך השוויון בשיטתנו הוא כה רב, עד כי יש ליישמו בכל תחומי המשפט, גם באותם תחומים שחל בהם הדין האישי. לשם כך, ניתן להסתייע בפרשנות מתוך תוכו של הדין האישי, בדרך של קביעת חיוב האב במזונות ילדיו מעל גיל 6 שנים על בסיס דיני הצדקה בלבד ללא חיוב נפרד עבור הוצאות הכרחיות שיחול עליו בלבד (תמ"ש (י-ם) 2480/04 ב. ס. נ' נ. מ. (פורסם בפדאור, 08/06/2006)).
- אף כב' השופט שוחט ראה לנכון לפרש את הלכות אוחנה וצינובי (בע"מ 367/02 ובוע"מ 590/04), ככאלו שמאפשרות השתתת חיוב הורים במזונות הילדים על עקרונות הצדק והשוויון, גם מקום שהדין האישי חל על הצדדים (תמ"ש (ת"א) 49130/03 א.ו. נ' א.ש. (פורסם בפדאור, 19/12/2005)).

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

49. בענייננו, יש לזכור כי ההורים אינם חיים בחלל ריק. הם אינם מתגוררים בעיר. הם גרים בקיבוץ. הם חברים בו. ככאלה, הם קיבלו על עצמם באמצעות אשרור התקנון הקיבוצי ואורחות החיים הנהוגות בו, התחייבות לחיות בחברה קהילתי, דמוקרטית ושוויונית (ראה מסמך מודל קיבוץ "פלוני" שצורף להודעת ב"כ הקיבוץ). יש לזכור בהקשר זה, כי תקנון הקיבוץ מכיל אלמנט של קשר חוזי בין האגודה לבין כל חבר בה, ובין החברים לבין עצמם. האלמנט החוזי בתקנון נבחן באמצעות דיני החוזים; עם זאת, תקנון אגודה שיתופית אינו חוזה רגיל, ונילווים לו גם אלמנטים נוספים: "התקנון אינו חוזה רגיל. הוא חוזה מורכב, הוא חוזה "רב צדדי" (בדומה להסכם קיבוצי), הוא "חוזה סטטוטורי". זהו מסמך היסוד של האגודה, אשר על בסיסו היא פועלת, ואת הוראותיו עליה לכבד; וכך, "כמסמך בסיס של האגודה השיתופית, הוא קובע את הכוחות והסמכויות של האורגנים השונים, ומבחינה זו הוא חלק מהמשפט "החוקתי" שלה" (ע"א 1773/06 שמואל אלף נ' קיבוץ איילת השחר, פורסם בפדאור, (19/12/2010); ע"א 524/88 פרי העמק – אגודה חקלאית שיתופית בע"מ נ' שדה יעקב – מושב עובדים של הפועל המזרחי להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ, פ"ד מה(4) 529, 578 (1991); ע"א 385/08 חן נ' קיבוץ תל-קציר (טרם פורסם, 14.10.2010) (השופט הנדל); ס. אוטולנגיאגודות שיתופיות – דין ונוהל (כרך א') 167-170, (1995)
50. עם שינוי אורחות החיים בקיבוץ והפיכתו "לקיבוץ מתחדש", הושם דגש על הרחבת עצמאות החבר וחירותו תוך מימוש הפוטנציאל האישי במסגרת חיי הקיבוץ, שמירה על ערבות הדדית על בסיס הגדרת תקציב קיום הוגן אשר יובטח לכל משפחה אשר תקיים את התנאים לקבלתו, על פי גודלה. זאת ועוד, הודגש עיקרון שמירת רמת פערים סבירה בין החברים על בסיס מיסוי פרוגרסיבי של ההכנסה הפנויה לתקן מעל גובה מוסכם.
51. יוצא איפוא, כי בקיבוץ המתחדש דוגמת זה שלפניי, מפקיד האב חבר הקיבוץ את כל הכנסותיו מעבודה בידי הקיבוץ (וזאת כתנאי לקבלת תקציב). מההכנסה מנוכה חלקו של החבר בהפרשות לקרן הפנסיה, מס פרוגרסיבי פנימי (בדומה למס הכנסה), ביטוח פרוגרסיבי פנימי (בדומה לביטוח לאומי ומס בריאות) והיתרה מהווה הכנסה נטו. מההכנסה נטו משלם חבר הקיבוץ מס קהילה בגובה 800 ₪ בחודש ועוד מס מוניציפלי בסך 400 ₪ בחודש (למימון שירותים ותשתיות משותפות). היתרה התקציבית היא ההכנסה הפנויה של האב (ושל כל חבר קיבוץ) וראה סעיף ב.2. "למודל קיבוץ פלוני" שצורף להודעת ב"כ הקיבוץ.

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

52. מצב דברים זה שונה ממצבו של מי שאינו חבר קיבוץ ; בקיבוץ שלפניי, נמסרות כל הכנסותיו מעבודה של החבר לקיבוץ ובתמורה מתקבל תקציב (בניגוד למקרה הרגיל והשכיח שבו אב שכיר ו/או עצמאי יכול לנהל ענייניו הפיננסיים באמצעות חשבון בנק ולפי שיקול דעתו). חלק ניכר מצרכי החבר מסופקים עדיין בידי הקיבוץ, אף אם הדבר כרוך בתשלום במסגרת הקיבוץ המתחדש. מצד שני וכאמור לעיל, שירותי הליבה כגון חינוך, בריאות ודיור הינם מסובסדים וזולים לאין שיעור מאלה שבעיר.
53. על כן, לטעמי, התייחסות לסכסוך מזונות בין חברי קיבוץ יהודים והכרעה בו ככלל סכסוך מזונות "רגיל אחר" (קרי הטלת חבות בלעדית על האב לסיפוק צרכי הילד) עלולה להביא לתוצאות קשות ובלתי סבירות. זאת ועוד, קיים קושי מובנה עם חיוב של הורה אחד במזונות ילדיו, כאשר חברי הקיבוץ מחויבים לחיים על פי עקרונות של דמוקרטיה ושוויון.
54. הדרך המוצעת להתמודד איפוא עם הקושי הנוצר בנסיבות, תהיה **החלה של הדין האישי** המתיישבת עם אותם עקרונות של צדק, הגינות ושוויון כפי שקבעו מותבים נכבדים אחרים. ודוק, סבור אני שעדיין אין בכך משום ביטול הדין האישי ו/או חתירה תחתיו. יש בכך משום מיצוי התפקיד השיפוטי ברוח עקרונות חוק היסוד : כבוד האדם וחירותו.
55. אמנם, נפסק כבר במקום אחר, על ידי חברי, כבי' השופט שוחט, כי אין מקום להיזקק לעקרונות חוק יסוד כבי' האדם וחירותו כדי לתקן פגמים בדינים דתיים, בין אם בדין תורה ביחס ליהודים ובין אם בדין המוסלמי, או להתגבר באמצעותו על קשיים ביישום הדין האישי הדתי ובהפעלתו במזונות בן זוג (תמ"ש (ת"א) 12181/01 **ב.ב.ד נ' ב.מ.ג** (פורסם בפדאור, 15/05/2002). ברם, הדברים נאמרו ביחס למזונות בן זוג ולא ביחס למזונות קטין. ומכל מקום סבורני, כי באמצעות החלה של הדין האישי באופן המתיישב עם עקרונות השוויון, ההגינות והצדק, יתאפשר לבית המשפט לגשר בין המשפט לבין המציאות, בין המשפט לבין החיים וזאת ברוח ערכי היסוד של המשטר החוקתי של ישראל (ראה על כך כחלק מתפקידו וחובתו של השופט בספרו של כבי' השופט ברק, **שופט בחברה דמוקרטית**, (2004) בעמ' 55, 63, 408 ובעמ' 412). "השופט הטוב", קובע פרופ' ברק בספרו, אינו מסתפק בידיעת המשפט. עליו לדעת את החברה, בעיותיה ושאילותיה. חושבני, כי חבות במזונות קטינים בין חברי קיבוץ הינו אפיון ייחודי של החברה הישראלית שיש ליתן על הדעת האם וכיצד הוא מתיישב עם הפעלה והחלה של הדין האישי בנושא המזונות.

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 וישאל השואל: כיצד תמצא ביטוי – הלכה למעשה – התייחסות מיוחדת זו להחלת דין 56
2 אישי במזונות בין חברי קיבוץ? והמענה לכך יכול להינתן בשלושה מישורים: האחד
3 בראיית הקיבוץ כמשתתף בסיפוק צרכים הכרחיים. פועל יוצא של מבט זה היא החלת
4 דיני צדקה על חיוב במזונות קטינים בקיבוץ בכל גיל (מכוח פרשנות הדין האישי על פי
5 הפסיקות שהובאו לעיל). המישור השני הוא קביעה שהאב מספק בפועל הצרכים
6 ההכרחיים במסגרת הסדר המשמורת המשותפת. והשלישי, באמצעות התנייה של חברי
7 הקיבוץ על בירור תביעה למזונות קטינים, על תחולת הדין האישי (ו/או החלק המפלה שבו
8 והרלבנטי לעניין חיוב בצרכים הכרחיים), לפחות בכל הנוגע להפליה בין ההורים בסיפוק
9 צרכים הכרחיים. הדבר אפשרי הן לאור מערכת היחסים החוזית המיוחדת של חברי
10 הקיבוץ עם הקיבוץ והן מכוח דיני תם הלב. ארחיב מעט בסוגייה זו כעת.
11
- 12 כאמור במישור הראשון של התייחסות: סבור אני, כי יש לראות בקיבוץ, כצד ג', המשתתף 57
13 בסיפוק הצרכים של הילדים הקטינים של בני הזוג בעצם הסבסוד של השירותים שהוא
14 מספק למשפחה ו/או בשל המחיר הנמוך יחסית שלהם (ראה למשל הוצאות הארנונה
15 הנמוכות, היעדר תשלום בגין שכר דירה, עלויות מים נמוכות, עלויות חינוך סמליות, עלויות
16 כלכלה בסיסיות ביותר, עלויות תחבורה וכביסה, סבסוד 1/3 מעלות חוגים, כביסה זולה
17 וכיו"ב). ברגע שישנה השתתפות בצרכים ההכרחיים (והאחרים) של הילד על ידי הקיבוץ,
18 מציע אנוכי לראות ביתר צרכי הילד כצרכים שכולם נמצאים במעגל דיני הצדקה. כידוע
19 במעגל זה, שווים האב והאם מבחינת החבות המשפטית ותרומתם לסיפוק המזונות תהיה
20 איפוא יחסית, לפי הכנסתם הפנויה. כך מושגת תוצאה צודקת יותר מבלי להתעלם
21 מהוראות הדין האישי.
- 22 בתי המשפט ובתי הדין הרבניים נוהגים להתחשב במקרים שבהם הילדים שוהים במסגרת
23 בו מסופקים כל צרכיהם כנסיבה המצדיקה הפחתה של החיוב במזונות גם במעגל הצרכים
24 ההכרחיים. כך למשל נפסק, כי ברגיל כאשר ילד שוהה בפנימייה, החיוב במזונותיו יהיה
25 ברגיל בשיעור של מחצית מזה של ילד ששוהה בביתו (ראה: פסיקת בית הדין הרבני בחיפה
26 בתיק מס' 551876/5 פלונית נ' פלוני (פורסם בפדאור, 04/05/2010); ע"מ (ת"א) 1064/98
27 פלוני נ' אלמוני (פורסם בפדאור, 25/05/1999); תמ"ש (ת"א) 104972/97 מ.י. נ' א.י.
28 (פורסם בפדאור, 08/12/2005); תמ"ש (חד"י) 6117/02 י.מ. ל. נ' ג.ג. (פורסם בפדאור,
29 26/02/2007); תמ"ש (טב') 7112-01-10 ט.ח. נ' י.ח. (פורסם בפדאור, 14/01/2011)).
- 30 אמנם בפנימייה היקף גדול יותר של צרכי הקטין מסופקים ובראשם הכלכלה, אך מנגד
31 צרכים אחרים שמסופקים בקיבוץ, אינם מסופקים בפנימייה (סבסוד כביסה, תחבורה,
32 חינוך, דיור וכיו"ב). לפיכך, ניתן לערוך הקבלה בין השניים ולקבוע, כי הקיבוץ מספק ולו
33 בחלקם את הצרכים ההכרחיים של הקטין ועל כן יש להחיל החיוב המשפטי במזונות

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 הילדים (גם אלה מתחת לגיל 15 ומתחת לגיל 6) מכוח דיני הצדקה וזאת ביחס למעגל נרחב
2 יותר של צרכים לרבות צרכים הכרחיים.
3 קביעה שכזו בשילוב פסקי הדין המפורטים בסעיף 48 לפסק דיני זה מסייעת לבית המשפט
4 להגיע לפתרון צודק, הגיוני ושוויוני יותר ועל כן יש מקום לבכרה על פני החלה בלתי גמישה
5 של הדין האישי העברי.
6
- 7 בנוסף, וככל שמדובר במקרה שבו המשמורת הפיזית היא משותפת בין ההורים, ברי, כי .58
8 האב **כבר נושא בעצמו במילוי חלק נכבד מצרכי הילדים הקטינים**. וזאת נזכור, משמורת
9 פיזית בקיבוץ, אינה דומה למשמורת בעיר. הקיבוץ הוא יישוב קטן עם תנועה דינמית
10 וחופשית של הילדים בין בתי ההורים, כאשר כבר שנה – שנתיים לפני סיום שנת הלימודים
11 ברוב הקיבוצים מקבל הנער תקציב משלו ואף יחידת דיור עצמאית. אין כל סיבה להציב
12 במקרה שכזה את האם כמי שאמורה לקבל דמי מזונות מהאב כנקודת מוצא. צריך לראות
13 בחבות בסיפוק המזונות חבות משותפת ושוויונית של שני ההורים, כאשר ככל שיש עדיפות
14 משמעותית בהכנסות של צד פלוני, הוא יידרש לספק חלק גדול יותר מצרכי הילדים לעומת
15 ההורה האחר. על כן, קביעות אפריוריות של משמורת משותפת בהן תמיד האב חב לשלם
16 דמי מזונות לידי האם (בשיעור מופחת של כ- 25%) לא תמיד תתאמנה לדיון בסכסוכי
17 מזונות בין חברי קיבוץ. מכל מקום, בחיוב במזונות קטין במקרה של משמורת משותפת
18 בקיבוץ, יש לבחון כל מקרה על פי נסיבותיו.
19
- 20 ומכאן למישור השלישי של ההתייחסות השיפוטית : במישור זה התייחסות בשני מעגלים : .59
21 המעגל הראשון הוא המעגל הרחב והנורמטיבי החל על כל הורים בקיבוץ וזאת מכוח
22 היחסים החוזיים עם הקיבוץ. המעגל השני, הוא מעגל ההסכמים שעושים ההורים בינם
23 לבין עצמם בנושא המזונות. יש לבחון בזהירות יחסי הגומלין בין שני המעגלים ובמקום
24 שברור לבית המשפט, כי ההורים התנו על הדין האישי והסכימו, כי שניהם יחובו במזונות
25 הילדים, כך גם צריכה להיות ההכרעה השיפוטית, גם אם אחד מהם חוזר בו מאוחר יותר
26 מהסכמה זו.
- 27 אמנם, הפסיקה קובעת כי ההסכמים בין ההורים אינם מחייבים את הילדים, אך כפי שעוד
28 ניווכח, אין בכך כדי לבטל או להתעלם מהסכמות בין הורים שקיבלו תוקף של פסק דין ואו
29 מהסכמות מכללא בין הורים הנלמדות מעצם יחסיהם מול הקיבוץ. ודוק, כאשר מדובר
30 במקרה של **משמורת משותפת**, הנטיה השיפוטית צריכה לטעמי להקשות עוד יותר על
31 התערבות בהסדרים המוסכמים שקובעים ההורים, בייחוד אם הסכמים אלה עולים בקנה
32 אחד עם הערכים השוויוניים והדמוקרטיים של הקהילה אליה הם משתייכים וכעת מבקשים
33 לשנותם.
34

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

60. סימוכין לגישתי זו אני שואב מדיני החוזים ודיני תם הלב. ברם מצאתי סימוכין גם במקרה
אחר שנדון בפסיקה ; כאשר הועלתה באחד המקרים הטענה, כי כללי המשחק במגזר
החרדי הם שהאישה מפרנסת הילדים והבעל אברך או לומד תורה, קבע כבי' השופט
רובינשטיין, כי יש להבחין בין ויתור בעל מעמד ותוקף משפטי, לבין התנהלות יום-יומית
נורמלית בה אין בני זוג עומדים על זכויותיהם המשפטיות. לעתים נוהגים בני זוג באופן
המשנה בדרך זו או אחרת מברירות המחדל, אך התנהגותם אינה עולה כדי ויתור משפטי על
ברירות אלה בעתיד. עוד נקבע, כי במקרים רבים מאפשרת הידיעה על קיומן של ברירות
המחדל מסגרת נורמטיבית בטוחה - המאפשרת לצדדים התנהלות יום-יומית שונה. **השכל
הישר הוא יועץ טוב לבני הזוג - וגם לערכאות שיפוטיות הדנות בסכסוכים**. כבי' השופט
רובינשטיין הוסיף עוד, כי השאלה האם התנהלות שאינה לפי ברירות המחדל מהווה ויתור
גם לגבי העתיד ולגבי מצבים של קשיים בחיי הנישואין היא, בסופו של יום, **שאלה עובדתית
הנבחנת בין היתר לפי הנורמות החברתיות המקובלות באותה קהילה**, וכמובן לפי נסיבות
המקרה (ראה בע"מ 57/08 פלוני נ' פלוני, (פורסם בפדאור, 06/03/2008). ברור לי, כי
במקרה בו הורים מתנהלים בדרך מסויימת מבחינת נשיאה שוויונית בנטל תשלום המזונות
(ואני מציין, כי הדבר לאחר הפרידה והגירושין), מאשררים התנהלות זו בהסכם גירושין,
צריכות להתקיים נסיבות חריגות ויוצאות דופן, כדי שבית המשפט לא יראה בכך משום
ויתור של האם לגבי העתיד בכל הנוגע להחלת הדין האישי הקלאסי המפלה לרעה את האב
בהטילו עליו מלוא החבות לסיפוק צרכיו ההכרחיים של הילד.
61. ועוד, יש לזכור, כי ההורים רשאים להתנות על כך שהחיוב במזונות יהיה או לא יהיה לפי
הדין האישי ודוגמא יפה ניתן להקיש מע"מ 57/08 לעיל ומפסיקה נוספת (ראה: תמ"ש
(ת"א) 139930/04 ג.י., (פורסם בפדאור, 7/3/07), בו הסכימו הצדדים, כי פסיקת
המזונות תעשה עפ"י הוראות החוק ולא לפי הדין האישי היהודי (להלן – הדין האישי), וכן
ראה פסק הדין של ערכאת הערעור (ע"מ (ת"א) 1098/07 פלוני נ' אלמוני – קטין (פורסם
בפדאור, 31/08/2008).
62. אמור מעתה, כי שני הסכמים מחייבים את ההורים בענייננו : האחד הוא הסכם התקנוני
המחייב את כל חברי הקיבוץ. הסכם זה מחיל על החברים משטר רכושי מסויישהכל
מסכימים לו והוא מבוסס ומבסס ערכי שוויון ודמוקרטיה. האחר, הוא הסכם הגירושין
שגם ממנו עולות הסכמות לחיוב שוויוני במזונות הילדים (בטרם הפך הקיבוץ לקיבוץ
מתחדש"). האם רק בשל שינוי אורחות החיים, רשאית האם לסגת מההסכמות שבהן
למעשה ויתרה על החלה של הדין האישי בנושא מזונות הילדים? סבורני, כי **התשובה על כך
שלילית**.

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 הנה כי-כן, הפרשנות והיישוב הראוי בין הדין האישי המפלה בין ההורים היהודים בסיפוק
2 צרכיו ההכרחיים של הילד שמתחת לגיל 15 שנים (ולטעמי גם מתחת לגיל 6 שנים) לבין
3 ערכי השוויון והדמוקרטיה הקיבוציים יכול להיעשות באמצעות מתן תוקף שיפוטי
4 להתחייבותם ההסכמית המפורשת, כי סיפוק המזונות יהיה באופן שוויוני (בין אם הדבר
5 נעשה בהתחייבות מפורשת בהסכם גירושין ובין כהסקה של הדברים כהתחייבות משתמעת
6 מכוח חברותם בקיבוץ).
- 7
- 8 **זאת ועוד, העדפת ההסכמות של ההורים ודרך החיים המוסכמת עליהם מכוח**
9 **השתייכותם לקיבוץ, על פני חיוב במזונות מכוח הדין האישי "הרגיל", מתיישבת היטב**
10 **עם דיני היושר של המשפט העברי** (לרבות העיקרון הידוע של "עשית הישר והטוב"). כבר
11 נפסק, כי דיני היושר של המשפט העברי עומדים במדרגה נורמטיבית גבוהה יותר מדיני
12 המזונות (ראה ע"מ (י-ם) 590/04 פלוני נ' אלמונית (פורסם בפדאור, 15/2/2005); תמ"ש
13 (ב"ש) 14303/05 ר. נ' ב. י. (פורסם בפדאור, 18/04/2007). על יסוד כל אלה, החליט ניתן,
14 ראוי וצריך להחיל על הורים חברי קיבוץ את דיני הצדקה במסגרת חיובם בסיפוק צרכי
15 מזונות ילדיהם הקטינים (אף כאשר הילדים מתחת לגיל 15).
- 16
- 17 לאור כל אלה, סבורני, כי במסגרת הכרעה בסכסוך מזונות של ילדים שהוריהם הם חברי
18 קיבוץ, יש לצאת מתוך נקודת מוצא ושוויונית שלפיה באחריות שני ההורים לפרנס ולזון
19 את הילדים וזאת בהתאם ליכולתם והכנסתם הפנויה. ודוק, גם כאשר מדובר בהורים
20 יהודים שחל עליהם הדין העברי יש לעשות כן והכל מהטעמים שקובצו לעיל.
- 21
- 22 **האם יש לדון בתביעה למזונות הילדים בהתעלם מהסכם הגירושין?**
- 23
- 24 כותרת התביעה במקרה שבפניי הינה "תביעת מזונות" ולא "תביעה להגדלת מזונות". אמנם
25 עסקינן במקרה שבו אך אושר הסכם ממון הכולל גם התייחסות לסיפוק מזונות הילדים
26 ולא נתקיים בירור ענייני של צרכי הילדים על ידי בית המשפט. אך האם לאור אלה, אמור
27 וראוי כי בית המשפט יתעלם מההסדר הקבוע בהסכם הגירושין?
- 28
- 29 סבורני, כי המענה לשאלה זו הוא שלילי.
- 30
- 31 להסכם אשר אושר בפני בית המשפט בשנת 2008. לא קדמו הליכים כלשהם ובהתייחס
32 לסוגיית המזונות נכתב על ידי כב' השופטת א. בודהנה:
- 33

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 *יניתן תוקף של פסק דין להסדרי המזונות על פי חוק לתיקון דיני*
2 *משפחה (מזונות) תשי"ט-1959"*
3
4 69. נראה אם כן, כי עניין המזונות לא נבחן לגופו של עניין בפני בית המשפט אלא שעסקינן
5 במתן תוקף שיפוטי להסכמות שערכו ההורים לרבות בעניין המזונות.
6
7 70. הלכה ידועה היא שאין בהסכמת ההורים כדי לחייב את הקטין לאור הרצון להבטיח, כי
8 אינטרס הקטין לא יקופח. לעניין זה ראה ע"א 411/76 שר נ' שר, פ"ד לב(1) 449 (1977):
9
10 *יכאשר ההורים מתדיינים בינם לבין עצמם בענין גירושיהם ומגיעים*
11 *לידי הסכם המפרט את הפתרון המוסכם לבעיות הכרוכות בגירושין,*
12 *ובכלל זה מזונות הילדים, אין בענין המזונות כדי לחייב את הילד"*
13
14 71. הטעם לכך, כדבריו של כבוד השופט שינבויםהמנוח בע"א 210/82 גלבר נ' גלבר,
15 פ"ד לח(2) 14, בעמ' 18 (1984) הוא כי:
16
17 *יבקיבעת עניינו של ילד צריך לקבוע את האינטרס שלו והאינטרס שלו*
18 *בלבד. בעת שההורים טרודים בעניינם האישי לסדר את גירושיהם,*
19 *עלולים הם להעלים עין, ביודעין או שלא ביודעין, מהקפדה על האינטרס*
20 *האמיתי של הילד לאורך ימים, ועניינו עלול להיבלע בבעייתם. במקרה*
21 *כזה יצא הילד מקופח. הצהרתם של ההורים, כי הם פועלים בשמו, אין*
22 *בכוחה למנוע קיפוח זה, ועל כן אין היא מעלה ואין היא מורידה יי.*
23
24 72. הנה כי כן, ניתן היה לומר שעל פי הפסיקה ובהיעדר ראיות, כי התקיים דיון יסודי ונפרד
25 בשאלת מזונות הקטינים ללא זיקה להסכם הגירושין, יש לקבוע, כי מדובר בתביעה
26 ראשונית ועצמאית למזונות הילדים ולא תביעה להגדלת מזונות.
27
28 73. אך דומני, כי הגישה צריכה להיות שונה במקצת ודבריי אלה אני מבסס על פסק דינו החשוב
29 של כב' השופט שנלר בע"מ (ע"מ(ת"א) 1167/07 פלוני נ' פלונית (פורסם בפדאור,
30 22/10/2009)), בו הוא ציין את הגישה המתפתחת בבתי המשפט לענייני משפחה (האמונים
31 על אישור הסכמי גירושין בין בני זוג הכוללים הוראות בעניין המזונות של הילדים) ולפיה,
32 ניתן משקל לפסק הדין המאשר ההסכם ולהוראות ההסכם. גם כב' השופט דרורי בבר"ע(י-
33 ס) 305/08 פלוני נ. אלמוני (פורסם בפדאור, 12/6/2009) מתייחס לסוגיה דנןבהוסיפו
34 אלמנט נוסף, שענינו האם ההורים בעת שכרתו את הסכם הגירושין, הביאו בחשבון את
35 צרכי הילדים והנדרש לבחינת קביעת מזונותיהם.

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

74. כב' השופט שנלר קובע בפסק הדין לעיל, כי אמנם על העיקרון שאין מקום לפגיעה בקטין, אין חולק. אולם דומה, כי יש לבחון את אותו חשש מפגיעה בקטין, לא בהיבט עקרוני כללי, אלא בהתחשב בנסיבותיו של כל מקרה לגופו. ועל מנת לבחון נסיבותיו של מקרה זה או אחר, יש להתחשב, בין השאר, בשיקולים הבאים: צרכי הקטין לרבות צרכי הבסיסיים, צרכיו המיוחדים וגילו. הכנסת כל אחד מהוריו הן בפועל והן הכנסה פוטנציאלית, הן הכנסות מעבודה והן הכנסות ממקורות נוספים לרבות כספים או רכוש העומד לזכותו של כל אחד מההורים וכן עליהם לשקול כל הקשור לנושא המשמורת והסדרי הראיה.
75. עוד קבע כב' השופט שנלר, כי ברור על פניו שעצם קיום ההסכם משליך אור על הבנת ההורים ביחס לצרכי הקטינים וכי בנוסף, אין בהגשת תובענה עצמאית בשם הקטינים כדי לבטל את הסכם הגירושין וממון. ההתחייבויות החוזיות עדין חלות על כל הורה.
76. קביעתו זו של כב' השופט שנלר בעניין קיום ההתחייבויות החוזיות שעדיין חלות על כל הורה, הינה לטעמי גולת הכותרת של פסק דינו והיא רלבנטית במיוחד לענייננו אנו. וזאת כל כך מדוע? משום שבענייננו, מסכימה האם, כי במסגרת ההסכם היא נטלה על עצמה התחייבות לזון הילדים באופן שוויוני בדומה לאב, ברם כעת היא טוענת "בכובע אחר", "בשם הילדים", כי הסכם זה חוטא למעשה לדין האישי ומכיוון שעסקינן בתביעה של הילדים (ולא שלה), יש להחיל על האב ההתחייבויות מכוח הדין האישי העברי החל עליו (ולמעשה לבטל התחייבותה שלה במסגרת הסכם הגירושין).
77. עם כל הכבוד לעמדה זו של האם ובאת כוחה, אינני סבור, כי יש ליתן לכך יד בנסיבות שלפניי.
78. סבורני, כי נסיבות מקרה זה מדגישות החשיבות והצורך לכבד את עיקרון חופש החוזים, כיבוד הסכמים וקיום התחייבויות. מדובר בעיקרון, צורך ואינטרס שהוא מהחשובים במעלה בענייני משפחה.
79. על-כן, סבורני, כי אין לקבוע באופן "אוטומטי" שהאב חב במזונות ילדיו מכוח הדין האישי ויש לבחון התייחסות הצדדים בהסכם לסוגיה זו. רק אם התייחסות והתחייבות ההורים עלולה לפגוע בילדים, יידרש איזון בין טובתם לבין עיקרון כיבוד ואכיפת החוזים באופן שיוטל חיוב אחר לפתחו של האב.

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 **ה. הכרעה בשאלת השפעת ההפרטה על אופן סיפוק צרכי הילדים בקיבוץ ועל**
2 **השתכרות ההורים :**
3
4 80. בענייננו אין חולק, כי הקיבוץ איננו חב במזונות הילדים הקטינים של בני הזוג ואף לא נטען
5 כך. יחד עם זאת, כעולה מהתקנון וממודל הקיבוץ המתחדש שצורף על ידי ב"כ הקיבוץ, אין
6 חולק, כי הקיבוץ מממן ומסבסד חלק ניכר משירותי הליבה כדוגמת בריאות וחינוך, כך
7 שיש להתייחס לחיוב הורים חברי קיבוץ בהתאם למציאות הקיימת בה ילדיהם עודם
8 מתגוררים בקיבוץ ונהנים משירותים רבים הממומנים במלואם או בחלקם על ידי הקיבוץ.
9
10 81. ניכר על פי התקנון, כי צרכי החינוך, הבריאות והמגורים (שהם חלק מרכזי בצרכים
11 ההכרחיים) מסופקים על ידי הקיבוץ. הקיבוץ אינו מספק צרכי כלכלה, ביגוד והנעלה ו/או
12 שיעורים פרטיים, חוגים וקייטנות וכיו"ב. ביחס לאלה ובניגוד לעבר, הנטל והאחריות
13 הועברו לפתחם של ההורים בהיקף רחב יותר מבעבר (אם כי גם בחלק מאלה מצאתי סבסוד
14 של הקיבוץ).
15
16 82. אמנם כן, אי אפשר לומר, שמשטרו הרכושי של הקיבוץ והחברים כיום זהה לזה שהיה בעת
17 חתימת ועריכת הסכם הגירושין ובהקשר זה, רשאית הייתה האם לכאורה להגיש התביעה.
18 אך השאלה היא, עד כמה הוכיחה האם, כי בנסיבות של המקרה, חל בפועל שינוי במצב
19 הכלכלי של הצדדים לאחר שינוי אורחות החיים בקיבוץ. כפי שניווכת, השינוי, אינו כה
20 משמעותי מבחינת השפעתו על מצבם הכלכלי של הצדדים.
21
22 83. נוסח התקנון לפני ואחרי התיקון הוצג בפני בית המשפט והוסבר על ידי ב"כ הקיבוץ. להלן
23 אצטט השינוי המרכזי בנושא תקציב חבר הקיבוץ והכנסתו – הוא הנושא העומד על הפרק
24 ורלבנטי עבורנו:
25 הנוסח של סעיף 66 לתקנון לאחר התיקון:
26 "הקיבוץ יספק את הצרכים החומריים, החברתיים והתרבותיים של
27 חבריו ויבטיח את קיומם בכבוד, בהתאם ליכולתו ובהתחשב בצרכי
28 משק הקיבוץ ופיתוחו וקיום יתר חובות הקיבוץ, וכל זאת במסגרת
29 ההסדרים הנהוגים בקיבוץ.
30 בקביעת סכומי התקציבים והזכאויות שיחולקו לחברים ישוקללו:
31 מצבם המשפחתי של החברים ותק החברים בקיבוץ תרומתם לכלכלת
32 הקיבוץ.... כל זאת בהתאם לכללים הנהוגים בקיבוץ כפי שנקבעו
33 במוסדותיו המסמכים, לרבות כללי התמרוץ שנקבעו בהם, והכל תוך
34 שמירה על שוויון הזדמנויות לחבר ועל פי העקרונות המצורפים...

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 במקרה כאמור יבטיח הקיבוץ, כי הפער בין הוצאות הקיום הכלליות
2 של החברים, הנובע מן התוספת על בסיס תרומה כלכלית לא יעלה על
3 25%
4
- 5 84. כאשר לוקחים בחשבון סיפוק צרכי הילדים (מכל הסוגים – הן הכרחיים והן "מדיני
6 צדקה") בזמן שהם אצל האב, השתכרותו על פי המסמכים שהוצגו בפניי, השתכרות האם,
7 העובדה שנוולד לו ילד נוסף מקשר נישואין חדש והמשטר הרכושי והתקציבי שבקיבוץ,
8 מוצאים איפוא, כי השינוי באורחות החיים בקיבוץ אינו מהווה נסיבה חדשה המצדיקה
9 השתת חיוב כה גבוה במזונות כמבוקש על ידי האם, בייחוד בשעה שלא הוכחה השתכרות
10 גבוהה יותר שלו מזו המוצהרת על ידו.
11
- 12 **ו. סוגיית המשמורת המשותפת והשפעתה על סכום המזונות:**
13
- 14 85. 3 הילדים של בעלי הדין שוהים אצל שניהם בחלוקת זמן כמעט שוויונית במסגרת הסדר
15 של משמורת פיזית משותפת.
16
- 17 86. בדיון שהתקיים ביום 07/06/12, אף ציינה העו"ס לסדרי דין, כי עיקר עבודתה של האם הנו
18 אחר הצהריים (בהנחיית קבוצות), כך שבמרבית הימים שוהות הקטינות ק.פ. ול.פ. אצל
19 האב בשעות אחר הצהריים (ראה עדותה בעמ' 13 שורות 11-12 לפרוטוקול) ומובן שיש
20 לייחס לעובדה זו חשיבות רבה.
21
- 22 87. בפסק הדין המנחה בסוגיית היקף החיוב במזונות ילדים במקרה של הסדר משמורת פיזית
23 משותפת נאמרו הדברים הבאים:
24
- 25 *"ככלל, בשים לב לאמור לעיל, ולמכלול השיקולים הרלבנטיים אותם יש*
26 *לשקול במקרים אלה, ומבלי לקבוע מסמרות בעניין, נראה לי נכון*
27 *להעמיד את שיעור ההפחתה במזונות האב במקרים של משמורת*
28 *משותפת, בכ- 25% מסכום המזונות שהאב היה מחוייב בו, לו היו*
29 *הקטינים נתונים למשמורתה הבלעדית של האם" (ע"מ (חי) 318/05*
30 *פלוני נ' פלונית (פורסם בפדאור, 30/01/2006) – ההדגשה שלי*
31 *א.ז.).*
32
33
34

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 88. לא בכדי הודגשו המילים 'ככלל', 'מבלי לקבוע מסמרות בעניין' ובהתחשב 'במכלול'
2 השיקולים הרלבנטיים". עניין קביעת היקף החיוב במזונות הוא עניין התלוי תדיר בנסיבות
3 המקרה. משכך, ברור כי קביעת היקף חיוב האב בתשלום המזונות במקרה של משמורת
4 משותפת צריכה לנוע בהתאם לנסיבות כל מקרה ומקרה. זו הנחיית פסיקת בית המשפט
5 המחוזי וכך יש לנהוג וליישם.
6
- 7 89. בנסיבות המקרה שלנו, כאשר מדובר בחיים בקיבוץ, במסגרת הסדר של משמורת משותפת
8 במובנה הקלאסי וחלוקת הזמן של הילדים עם הוריהם הינה שוויונית, כאשר אין הוצאות
9 מדור (להבדיל מהחזקתו), חינוך ובריאות, דומה כי עיקר ההוצאה הכספית עבור הילדים
10 הינה בגין הוצאות כלכלה, ביגוד והנעלה, כאשר סבורני שהוצאות אלה צריכות להתחלק
11 במקרה שלפני בחלוקה שוויונית של 50% - 50% לכל הורה (כאשר יש להתחשב בעובדה
12 שכל צד נושא בהוצאות הילדים כאשר הם אצלו).
13
- 14 ז. **דיון קונקרטי בצרכי הילדים:**
- 15 90. ראשית, יש לציין, כי הסכומים להם טענה האם במסגרת כתב תביעתה אינם משקפים או
16 יכולים לשקף את הוצאות הקטינים בפועל. הדבר נובע משלושה גורמים וטעמים: ראשית,
17 לא צורפו ראיות התומכות בכך שהוצאות הילדים מגיעות לכדי 7,151 ₪ או סכום המתקרב
18 לכך. שנית, התביעה כוללת רכיבים שאינם משולמים בפועל שעה שיש מימון ו/או סבסוד
19 של הקיבוץ. שלישית, מדובר בסכום העולה על כל הכנסותיו של האב וברור שהוא מעולם
20 לא הוצא על ידו בגין הילדים וגם אין באפשרותו להוציאו בפועל.
21
- 22 91. לא בכדי, נסוגה האם מהסכומים שבכתב התביעה ובמסגרת סיכומיה עתרה לחייב האב
23 בסכומי מזונות מינימליים שנוהגים בתי המשפט לענייני משפחה לפסוק ללא צורך בראיות
24 מיוחדות (קרי - : 1,300 ₪ בחודש) ולהפחית מכך 25% בגין המשמורת המשותפת(ראה
25 סעיף 51 לסיכומיה).
26
- 27 92. כאשר מדובר בהורים שהכנסותיהם והוצאותיהם מוצאות ביטוי מלא בתקציב שמספק
28 הקיבוץ, הרי שהדרך הבדוקה והאמפירית לעמוד על היקף הצרכים של הילדים הוא עיון
29 בסעיפי התקציב השונים.
30
- 31 93. מטבלאות התקציבים של הצדדים אשר הוגשו לתיק בית המשפט, עולה כי **כל אחד מן**
32 **ההורים** נושא בממוצע מידי חודש בצרכים הבאים של ילדיו:
33 **בית ילדים ל.פ.** - 125 ₪; **בית ילדים ק.פ.** - 136 ₪
34 **מרפאה עבור ק.פ.** - 16.66 ₪

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 שכר לימוד ל.פ. – 28.65 ₪ ; שכר לימודק.פ. 28 ₪ ; תיכון ר.פ. 100 ₪
- 2 חדר אוכל ילדים – 166 ₪ - 182 ₪ ; ארוחות ר.פ. – 58 ₪
- 3 חוג דרמהק.פ. – 58 ₪ ; מקהלה ל.פ. – 31 ₪ ; קיאקים ר.פ. 117 ₪.
- 4
- 5 94. עוד יש לציין, כי בניגוד לאם, דווקא האב צירף אישורים ואסמכתאות רבות אודות
- 6 הוצאותיו ואודות רכישות צרכים של הילדים. האם לא צירפה לסיכומיה ולו קבלה אחת
- 7 המעידה על רכישות של צרכי הילדים (הנרכשות מחוץ לקיבוץ) והסתפקה בצירוף והפנייה
- 8 לתקציבי הצדדים.
- 9
- 10 95. במצב דברים זה ובשעה שתביעת מזונות היא ככל תביעה כספית אחרת שיש צורך להוכיחה
- 11 בראיות ומסמכים (ע"א 130/85 סבן כהן נ' כהן, קטיין ואח', פ"ד מ(1) 69, 71) ; ע"מ (ת"א)
- 12 1050/04 א.א. נ' א.א. (ניתן ביום 10/03/2005 ופורסם במאגרים), די היה בכל המבואר לעיל
- 13 כדי להביא לדחיית התביעה. בהקשר זה ובניגוד למקרים שבהם בהיעדר ראיות, נוהגים בתי
- 14 המשפט לענייני משפחה שלא לדחות תביעה ולפסוק מזונות מינימליים לסיפוק צרכים
- 15 הכרחיים, נסיבות מקרה זה שונות בתכלית, כמבואר בהרחבה.
- 16
- 17 96. יחד עם זאת ובשעה שב"כ האב הציעה תשלום נוסף מעבר לתקציב שמקבל כל צד מהקיבוץ,
- 18 הצעה זו תקבל חותם שיפוטי בשולי פסק הדין.
- 19
- 20 ח. דיון בהכנסות ההורים :
- 21 97. כעולה מהמסמכים שצורפו לתיק בית המשפט, הכנסות האב בסופו של יום (לאחר ניכוי
- 22 המסים הפרוגרסיביים) הינה דומה ביותר לנטען על ידו בכתב התביעה ובסיכומיו : קרי
- 23 הכנסה הנעה בין 5,000 ₪ לבין 6,000 ₪ בחודש (ראה דפי תקציב וסיכום הכנסות האב בין
- 24 החודשים ינואר ואפריל 2012 שצורפו לסיכומים וכן דפי תקציב וסיכום הכנסות האב
- 25 שצורפו לכתב ההגנה ביחס לשנת 2011). אמנם היו חודשים ספורים עם תקציבים גבוהים
- 26 יותר במספר אלפי שקלים חדשים, אך נמסר הסבר על ידי ב"כ האב לשינויים אלו ולא
- 27 מצאתי טעם שלא לקבלו, בייחוד שעה שלא הובאה ראיה אחרת מצד האם.
- 28
- 29 98. האם טענה מצדה בכתב התביעה, כי היא משתכרת כ-1,500 ₪ בחודש וצירפה תלושי שכר
- 30 התומכים בטענה זו, ברם לסיכומיה בחרה שלא לצרף מסמכים אודות הכנסתה וככל
- 31 הנראה זאת לא בכדי. האב צירף לסיכומיו סיכום תקציב של האם לחודש יוני 2012 בו
- 32 תקציבה עמד על סך של 8,652 ₪ (נספח שצורף כעמ' 28 לסיכומי האב). מדובר בהשתכרות
- 33 שהיא פי 5 מזו המוצהרת בכתב התביעה והסבר לכך מפי האם – אין!
- 34

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

- 1 במצב דברים זה יש לקבוע, כי האם לא הוכיחה שהכנסת האב הינה יותר מהמדוווח על ידו
2 בכתב ההגנה ואילו באשר להכנסותיה שלה, קיים מחדל מצדה בכך שלא הציגה השתכרותה
3 העדכנית ולא שיתפה את בית המשפט באשר להיקף תקציבה האמיתי.
4
- 5 **ט. סיכום ותוצאה :**
- 6 100. אמר האב בכתב ההגנה ובסיכומיו, כי לא כל מקום להגיש התביעה הנוכחית והוכח בפניי,
7 כי היה טעם רב בדברים אלה.
8
- 9 101. הוכח, כי מדובר בהורים שהם חברי קיבוץ אשר החיים בו מבוססים על סולידריות חברתית
10 וערבות הדדית, שוויון ודמוקרטיה. החברות בקיבוץ מכפיפה את החיים בקיבוץ לתקנון
11 ולמערכת היחסים החוזית של החברים עמו. נכון שבקיבוץ המתחדש, האחריות לסיפוק
12 צרכי הפרט מורחבת לפתחו של החבר ומגד, יש לו גם אפשרות להשתכר שזר דיפרנציאלי
13 גבוה יותר, אך עדיין מדובר בקיבוץ. עדיין מדובר במבנה ארגוני וקהילתי מיוחד עם קרן
14 לעזרה הדדית, מיסוי פרוגרסיבי וסבסוד משמעותי ביותר של צרכי הקיום והתחייבות
15 חוזית של הקיבוץ לאפשר קיום בכבוד של חבריו.
16
- 17 102. הגשת תביעה למזונות ילדים קטינים אך ורק בהישען על הדין האישי המפלה את האב
18 לרעה, בניסיון להתעלם ממסגרת חוזית זו של הקיבוץ המחייבת את חבריו, אינה מהלך
19 שיכול להתקבל כשימוש בתם לב בהליך המשפטי. קל וחומר, כאשר ההורים מאשרים
20 הסכם גירושין המעגן הסדר משמורת משותפת ותביעת האם למשמורת בלעדית נדחית.
21
- 22 103. ראינו כי בקיבוץ, חלק ניכר מהצרכים הבסיסיים של הילדים מסופק ו/או ממומן ו/או
23 מסובסד בידי הקיבוץ. פועל יוצא מכך ובשילוב פרשנות נורמטיבית וערכית מתקדמת
24 וראויה של הדין האישי, הוא שגם אם הדין האישי חל על הצדדים, הרי שעל בית המשפט
25 לקבוע, כי בכל יתר הצרכים של הילדים, ההורים חבים בהם חבות משפטית שוויונית
26 בהתאם להלכות דיני הצדקה של המשפט העברי (קרי שניהם חבים עקרונית, אך
27 מחוייבים בפועל לפי הכנסות פנויות). ודוק, החידוש הוא בכך שקביעה נורמטיבית וערכית
28 זו יפה לכל גיל של הקטינים (ולא רק מעל גיל 15 שנים כנהוג דיני הצדקה של המשפט
29 העברי כפי שפורשו בשורה ארוכה של פסקי דין).
30
- 31 104. המשמורת הפיזית בקיבוץ בצירוף יתר הנסיבות המיוחדות של החיים בקיבוץ מחייבים
32 איפוא התחשבות שונה גם בקביעת היקף החיוב במזונות. התוצאה צריכה להיות איפוא
33 חיוב שוויוני בצרכים בהיקף של 50% כל הורה, גם אם היינו מחילים הדין האישי הקלאסי
34 (המפלה לרעה את האב לעומת האם).

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

105. בנוסף לכל אלה בל נשכח, כי הנטל להוכחת הצרכים הנטענים של הילדים הוא לפתחה של התובעת – קרי האם. אלא שמעבר לאי עמידה בנטל, הנסיבות המיוחדות של המקרה מצריכות דחיית התביעה על הסף.
106. גם לעיצומם של דברים, כאשר בוחנים בעין ביקורתית את השתכרות הצדדים, מגיעים אנו למסקנה, כי היא דומה בהיקפה וכי זו של האם אף עולה לפרקים על זו של האב. בהקשר זה יש להתחשב בעובדה, כי לאב נולד ילד נוסף מקשר נישואין נוכחי.
107. האב בסיכומיו חזר על כל האמור מטעמו בפרוטוקולים של בית המשפט ואף בשולי סיכומיו הציע חיוב מופחת במזונות. במצב דברים זה ולפנים משורת הדין, אני מורה על דחיית התביעה ומחייב שני ההורים להמשיך ולספק צרכי הילדים בהתאם לאמור בהסכם הגירושין, כאשר בנוסף לכך ישלם האב על פי הצעתו סך של 1,000 ₪ מדי חודש בגין השלמת צרכים הכרחיים של הילדות ק.פ.ול.פ.. החיוב יהיה החל מיום 1/12/12 ובכל ראשון לחודש שלאחריו, עד הגיע הבת ל.פ. לגיל 18 שנים ואז החיוב יעמוד על סך של 500 ₪ עבור ק.פ. ועוד 250 ₪ עבור ל.פ. (עד לסיום שירותה הצבאי). בתקופת שירות צבאי של ק.פ., יעמוד החיוב בגינה של סך 250 ₪ בחודש. הסכומים צמודים למדד המחירים לצרכן של חודש נובמבר 2012.
108. מובהר לצדדים, כי יתר החיובים ימשיכו להשתלם על ידי ההורים בחלקים שווים באמצעות תקציב הקיבוץ, כאשר כל הורה ימשיך לרכוש ולממן כלכלה, ביגוד והנעלה עבור הילדים בזמנים שהילדים שוהים עמו. מעבר לכך, על שני ההורים לשאת בחלקים שווים בכל ההוצאות האחרות והחריגות של הילדות ק.פ.ול.פ.. הורה שלא יעשה כן, יהא רשאי לחזור בתביעה מתאימה כלפי ההורה האחר בלשכת ההוצאה לפועל ללא צורך בהגשת תביעה נוספת.
109. אשר למזונות הקטין ר.פ., אלו ישולמו בחלקים שווים בין ההורים כפי שהיה נהוג עד כה ועל פי ההסכם וזאת מעבר לצרכים המסופקים על ידי התקציב שהוא מקבל מהקיבוץ. (בהקשר זה יצוין, כי לא זו בלבד שר.פ. מקבל תקציב, אלא אף עובד לסירוגין וראה סעיף 40 לסיכומי האם). משכך הם פני הדברים, ההחלטה בעניין מזונותיו הזמניים של ר.פ. מבוטלת.

בית משפט לענייני משפחה בטבריה

תמ"ש 11-03-59462 מ.פ. ואח' נ' ח.פ.

110. בשל העובדה שניתן היה לסיים ההתדיינות באמצעות קבלת הצעת האב כבר בשלבים מוקדמים יותר של ההליך ולנוכח התוצאה והקביעות האמורות לעיל, אני מחייב התובעת לשלם לנתבע הוצאות משפט בסך 5,000 ₪ שישולמו בתוך 30 יום מהיום.

4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14

המזכירות תמציא פסק הדין לצדדים ותסגור התיק.
ניתן לפרסום ללא פרטים מזהים של הצדדים
ניתן היום, ד' בכסלו התשע"ג, 18 בנובמבר 2012, בהעדר הצדדים.

אסף זגורי, שופט